

Утвърдил:

Декан:

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: Славянски филологии

Специалност: Български език и литература и история

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина: код и наименование – Специфика на обучението по български език като чужд/втори

Преподавател: гл. ас. д-р Рени Антонова Манова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	45
	Семинарни упражнения	-
	Практически упражнения (хоспетиране)	-
Обща аудиторна заетост		45
Извънаудиторна заетост	Реферат	-
	Доклад/Презентация	25
	Научно есе	-
	Курсов учебен проект	60
	Учебна екскурзия	-
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	20
Обща извънаудиторна заетост		105
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Текуща самостоятелна работа	10
2.	Тематични дискусии в часовете	20

3.	Ексцепиране на материал	10
4.	Изпит (курсов учебен проект)	60
Анотация на учебната дисциплина:		
Целта на курса е да запознае студентите с иновативни теоретични и практически модели, внедрени в обучението по български език като чужд/втори. Обучителят по чужд език прилага разнообразни процедури при преподаване, като основната се свързва с идентифициране на онова, което обучаваният трябва да знае, за да общува ефективно и съобразно ситуацията в разнообразни контексти, както и какви комуникативни сривове биха се проявили поради непълното познаване на особеностите на езиковата система. Поради тази причина акцент на курса са моделите на съвременното общуване, използването на фразеологизми и етикетни единици в подходящ контекст спрямо преваляращата комуникативна функция. Диалогът с чуждата култура означава разбирането и интерпретирането на редица словесни артефакти, иманентни на изучавания език, като фразеологизмите и етикетните формули. Това са езиковите единици, с помощта на които се осъществява пълноценна комуникация, изразява се отношение, оценка, емоция, подсилва се експресивният характер на изказването. Основен елемент от урока по български език като чужд/втори е текстът. Текстът е резервоар на културно детерминирани значения и е неотменима част от езиковото обучение, който служи основно като: 1. контекст за въвеждането на лингвистична информация; 2. материал за развиването на езикови умения. Алгоритъмът при изработването на дизайн на ученето с фокус върху текста е следният: • Разработването на списък с граматическите единици, които ще бъдат представяни, и информацията за тях. • Подбирането/ изработването на текстове, които да съдържат въпросните елементи. • Разработването на система от задачи, чрез които обучаваните да използват текста като текст или да извличат отделни лингвистични елементи от него.		

Предварителни изисквания:

няма

Очаквани резултати:

В края на студентите се очаква студентите да придобият знания за :

- спецификата в подготовката по български език като чужд/втори на отделни групи обучавани според степента на владеене;
- основни комуникативни модели в българския език и тяхното преподаване на чужденци;
- процедури за повишаване на текстовата компетентност на чужденци, изучаващи български език;
- фразеологизмите като културен код и важен компонент от чуждоезиковото обучение;
- разработването на комуникативни упражнения за работа с чужденци, изучаващи български език, за прилагане в електронна среда.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Преподаването на български език на чужденци– диахронни аспекти	3 ч.
2	Интеркултурна комуникация. Етнография на комуникацията. Взаимодействието <i>език – култура</i> . Лингвокултурни аспекти при преподаването на български език като чужд/втори	3 ч.
3	Фразеологизмите като културен маркер. Основи на фразеодидактиката. Образни сравнения, пословици и поговорки – словесни културни артефакти	3 ч.
4.	Традиционни и съвременни подходи в обучението по	3 ч.

	български език като чужд/втори. Учебни системи и учебна литература	
5.	Специфика на българския диалог. Основни комуникативни модели, представяни на чужденци (извинение, молба, благодарност, съгласие/несъгласие и др.)	3 ч.
6.	Лингвистични стратегии на учтивостта в чуждоезиковото обучение	3 ч.
7.	Социален дейксис и чуждоезиково обучение. Компоненти на комуникацията. Комуникативни партньори. Комуникативни сривове	3 ч.
8.	Обучение, базирано на задачата. Занимателни задачи и упражнения по български език като чужд/втори	3 ч.
9.	Текстовата компетентност в обучението по български език като чужд/втори. Теорията за дискурсия (текстов) дейксис. Кохезия и конектори в текста	3 ч.
10.	Специфика в подготовката и подбора на учебни материали за начинаещи, среднонапреднали и напреднали обучавани	3 ч.
11.	Инструменти на платформата за езиково обучение ezik.bg за създаване на тестове за проверка и оценка по български език като чужд/втори. Синтаксис на въпросите	3 ч.
12.	Способи за обогатяване на лексикалния запас в обучението по български език като чужд/втори	3 ч.
13.	Изграждане на рецептивни умения в обучението по български език като чужд/втори. Специфика на процеса	3 ч.
14.	Изграждане на продуктивни умения в обучението по български език като чужд/втори. Специфика на процеса	3 ч.
15.	Аргументацията като комуникативен модел в обучението по български език като чужд/втори	3 ч.

Конспект за изпит¹

№	Въпрос
1.	Ролята на текста в чуждоезиковото обучение. Средства на текстовия дейксис в българския език
2.	Семантичен обем на понятието приложна лингвистика в някои англоезични, руски и български изследователски парадигми
3.	Комуникативен и социокултурен подход при изучаване на български език от чужденци
4.	Текстове за четене и слушане в обучението по български език като чужд/втори
5.	Електронно генерирани упражнения в обучението на български език като чужд/втори. Възможности на платформата ezik.bg за създаване на тестове
6.	Обучение, базирано на задачата. Специфика и модели
7.	Речевите актове в съвременното чуждоезиково обучение
8.	Етикет на общуване и чуждоезиково обучение
9.	История на линвокултурологията. Школи и идеи
10.	Фразеодиактика. Нови фразеологизми и преподаването им на чужденци
11.	Преподаването на нова лексика на чужденци
12.	Специфика на интеркултурната комуникация
13.	Учтивост и чуждоезиково обучение
14.	Адаптирането на текстове за нуждите на чуждоезиковото обучение – инструментариум и стъпки
15.	Учебни системи за изучаване на български език като чужд/втори
16.	Класификация на грешките обучителния процес и стратегии за преодоляването им

¹ Изпитът включва изготвяне на индивидуален курсов проект на тема, обсъдена с преподавател, и устно изложение по тема от предложените в конспект.

Библиография

Основна:

Арутюнова 1998: Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Москва, 1998.

Банова 2001: Банова, Св. Българският език на англофони след двумесечен интензивен курс по български език – В: Българският език през XX век. София. 2001. 111-116.

Бергер, Хилдегард 2010: Бергер, Е, Ф. Хилдегард. Планиране, преподаване, оценяване: най-важното за практиката. [прев. от нем. Александра Попова] София: Просвета, 2010.

Бояджиев 2007: Бояджиев, Ж. Увод в общото езикознание. София: Парадигма, 2007.

Бъркалова 2011: Бъркалова, П. Българският синтаксис – познат и непознат. Пловдив „УИ Паисий Хилендарски“, 2011.

Валтер 2001: Валтер, Х. Актуални и по-малко актуални проблеми на преподаването на българския език като чужд с оглед на нормата му и кодифицирането й. – В: Българският език през XX век. София, 2001, 26-35.

Витанова 2012: Витанова, М. Човек и свят: лингвокултурологични проучвания. София: Бул-корени, 2012.

Влахова 2000: Влахова, Р. Монофонична и полифонична реч. София: „Сема РШ, 2000.

Воробъев 1994: Воробъев, В. В. Культурологическая парадигма русского языка. Москва, 1994.

Воробъев 1997: Воробъев, В.В. Лингвокултурология. Теория и методи. Москва, 1997.

Галперин 1981: Галперин, И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Наука, 1981.

Георгиева, Добрева 2002: Георгиева, М., Ел. Добрева. Писмените ученически текстове. Първа част: репродуктивни текстове. София: Кръгзор, 2002.

Георгиева, Савова 2003: Георгиева, М., И. Савова. Писмените ученически текстове. Втора част: съчинения. София: Кръгзор, 2003.

ГСБКЕ 1983: Граматика на съвременния български книжовен език, т. 3 Синтаксис. Наука и изкуство: София, 1983.

Димитрова 2009: Димитрова, Ст. Лингвистична прагматика. София: Велес, 2009.

Димчев 2008: Димчев, К. Межкултурната компетентност в обучението по български език като втори език. – Чуждоезиково обучение : двумесечно научно-методическо списание, XXIV, 6, 2008, с. 42-47.

Добрева, Савова 2009: Добрева, Е., И. Савова. Текст и дискурс: терминологичен справочник. Фабер: В. Търново, 2009.

Дринова 2008: Дринова, Р. Ролята на учителя в условията на постметодическата ера в чуждоезиковото обучение. – В: Педагогика на добрите възможности за учене на всички. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2008, с. 142 – 151.

Живков 2000: Живков, Т. И. Увод в етнологията. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2000.

Иванова 2012: Иванова, Д. (отг.ред.) Българската езикова политика в условията на европейска интеграция и глобализация. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2012.

Илиева, Коева 2001: Илиева, К., Св. Коева. Емпатия, изречение, текст. – В: Прагматика на текста. София: Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, 2001, 83-159.

Карасик 2004: Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва, 2004.

Китанова 2010: Китанова, М. Етнолингвистични етюди В. Търново : ИК Знак'94, 2010.

Колесник 2008: Колесник В. Говорът на българите в с. Криничне (Чушмелий), Бесарабия. Речник. *Българските говори в Украйна. Том 4.* Одеса: Друк, 2008. 376 с.

Костова 2013: Костова, М. Комуникативната граматика: теоретични и приложни аспекти. Варна, 2013.

Крейпо 2000: Крейпо, Р. Културната антропология. София: ЛИК, 2000.

Легурска 2015: Легурска, П. Съпоставителни анализи и национална специфика на лексиката. София:ЕТО, 2015.

Манова 2017а:Манова, Р. За анализа на реторическата структура на текста (с оглед на емпиричен материал за български език) – *Филологически форум*, бр.1/ 2017, 91-101.

Манова 2017б: Манова, Р. За структурата на изречението (Поглед към концепциите в някои български граматика от XIX и XX век) –е-списанието за хуманитаристика и извори X-XXI в. "Дзяло", бр. IX, год. V, 2017, ISSN 1314-9067 <http://www.abcdar.com/magazine_latest.php >

Манова 2017в: За един експеримент по писане с чуждестранните студенти, изучаващи български език – Български език и литература, година LIX, книжка 6, 2017, 663-673.

Манова 2018: Някои особености на писмената продукция на чуждестранни студенти, изучаващи български език – Съвременна лингвистика бр. 1, 2018,60-67.

Манова 2020: Манова, Р. Текстът в обучението по български език като чужд, ISBN:978-619-00-1222-1, Фабер, 2020.

Манова 2021: Манова, Р. Модели на общуване в обучението по български език като чужд. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 2021),ТОМ 2, editor/s: Светла Коева, Максим Стаменов (съставители), Publisher:Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021.

Манова 2022а: Манова, Р. Електронно базирани упражнения за чуждестранни студенти с акцент върху спецификата на комуникативната функция на езика. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 2022). Светла Коева, Максим Стаменов (съставители), Publisher:София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2022, pages:578-587.

Манова 2022б: Манова, Р.Тестът по български език като чужд в електронна среда. – В: Оптимизация на образователната среда, editor/s:проф.дн Димитър

Веселинов, проф. дпн Росица Пенкова, Publisher: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2022, pages:137-144.

Манова 2023: Манова, Р. Изграждане на рецептивни умения в обучението по български език като чужд. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 2023 година), editor/s:Светла Коева, Максим Стаменов (съставители), Publisher: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2023, pages:331-340.

Манова 2023: Манова, Р. Четенето като елемент от урока по български език като чужд-иновативни методически модели. – В: Съвременно образование и квалификация на учителите, editor/s:проф.дфн Димитър Веселинов, гл.ас. д-р Георги Кожухаров, гл. ас. д-р Даринка Игнатова, ас. инж. Здравка Костадинова, ас. Калин Ангелов (съставители), Publisher: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2023.

Манова 2024: Манова, Р. Текстовата компетентност в обучението по български език като чужд. – В: Полемики и избори. Сборник с доклади от Международна конференция Петнадесети славистични четения, Publisher: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024, pages:209-218.

Манова 2025: Манова, Р. Език и култура в подготовката на начинаещи студенти по програма „Еразъм+“ – В: Единство и разделение в езиците, литературите и културите, editor/s:Дарина Младенова, Диана Атанасова, Катерина Войнова, Лилия Трифонова, Мария Маринова, Николай Папучиев, Франческа Земярска, съставители, Publisher: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2025, pages:221-229.

Манова 2025: Манова, Р. Подготовката по български език на чуждестранни студенти (диахронни аспекти, лингвокултурни и комуникативни модели), ISBN: 978-619-00-1896-4, Фабер.

Матеева-Байчева 2021: Матеева-Байчева, В. Езикови аспекти на споделянето на чуждата култура (Съвременна методика и процедури в обучението по български език като чужд), „Ерове“, София.

Матеева-Байчева 2022: Матеева-Байчева, В. Дизайн на урочната единица обучението по български език като чужд. – В: Военна академия „Георги Стойков

Раковски“. Годишна научна конференция. 110 години традиция, качество, престиж, част III, 12-13 април 2022г. , 2022, стр.:255-262.

Матеева-Байчева 2024: Матеева-Байчева, В. Методически подходи в обучението по български език като чужд между традиционните образователни форми и обучението в електронна среда. – В: Полемии и избори. Сборник с доклади от Международна конференция Петнадесети славистични четения София, 16-18 ч, редактор/и:Елка Миленкова , издателство:Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2024, стр.:187-193.

Петров 2000: Петров, А. Дискурсният анализ в обучението по български език (5.-8. клас). София: Булвест 2000, 2000.

Хаджиева 2013: Хаджиева, Е. и колектив. Текстове плюс. София: Гутенберг, 2013.

Хаджиева 2014: Хаджиева, Е., Р. Влахова, А. Асенова, Й. Велкова, В. Шушлина. Как се общува на български? Български език като чужд. София: Гутенберг, 2014.

Хаджиева 2015: Хаджиева, Е. и колектив. „Европейско образование и съвременност“ по изследователския проект, ФСлФ - Европейските образователни политики в обучението по съвременни езици. Класически модели. Иновативни практики, договор № 40/03.04.2015г. В: Littera et Lingua. Електронно списание за хуманитаристика, Littera et Lingua Series Dissertationes 8., 2015. <http://slav.uni-sofia.bg/naum/liliseries/diss/2015/8>, 97 с.

Хъдсън 1995: Хъдсън, Р. Социолингвистика. София:УИ „Св.Климент Охридски“, 1995.

Шопов 2002: Шопов, Т. Чуждоезиковата методика. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2002.

Латиница

- Alderson, Beretta 1992:** Alderson, J. Charles, Beretta, A. Evaluating Second Language Education. Cambridge University Press, 1992.
- CEFR 2001:** Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment Cambridge University Press, 2001.
- Cummings 2005:** Cummings, L. Pragmatics. A multidisciplinary perspective. Edinburgh University Press, 2005.
- Ellis 1991:** Ellis, R. Understanding second language acquisition. Oxford University Press, 1991.
- Ferris 2011:** Ferris, D. Treatment of error in second language student writing. Ann Arbor. The University of Michigan Press, 2011.
- Fillmore 1997:** Fillmore, Ch. Lectures on deixis. CSLI Publications, 1997.
- Hall 1977:** Hall, E. T. Beyond Culture. Garden City, NY: Anchor Doubleday 1977.
- Halliday 1975:** Halliday, M. Learning how to mean London: Edward Arnold, 1975
- Halliday 1978:** Halliday, M. Language as social semiotic London: Edward Arnold, 1978.
- Halliday 1985:** Halliday, M. Spoken and written language. Victoria: Deakin University Press, 1985.
- Hatch 1992:** Hatch, E. Discourse and language education. Cambridge University Press, 1992.
- Johnstone 2008:** Johnstone, B. Discourse analysis Blackwell publishing, 2008 2nd edition.
- Nunan 1991:** Nunan, D. Language teaching methodology. A textbook for teachers. Prentice Hall, 1991.
- Richards, Schmidt 2010:** Richards, J., R. Schmidt. Dictionary of language teaching and applied linguistics, Longman, 2010 4th edition.
- Samovar, Porter, McDaniel 2008:** Samovar, Larry, Richard Porter, Edwin McDaniel. Communication between cultures. Wadsworth, Cengage Learning, 2008.

Saville-Troike 1989: Saville-Troike, M. The Ethnography of Communication, Blackwell, 2nd edition, 1989.

Scollon 2001: Scollon, R., Suzanne Wong Scollon. Intercultural communication. Blackwell Publishing, 2001.

Scrivener 2004: Scrivener, J. Learning teaching. London: Macmillan, 1994.

Swales 1991: Swales, J. Genre analysis. English in academic and research settings. Cambridge University Press, 1991.

Thornbury 2005: Thornbury, S. Beyond the sentence. Introducing discourse analysis. Macmillan, 2005.

Ur 1991: Ur, P. A course in language teaching. Practice and theory, Cambridge University Press, 1991.

Wierzbicka 1997: Wierzbicka, A. Understanding cultures through their key words, Oxford University Press, 1997.

Дата: 26.06.2025

Съставил:
/гл. ас. д-р Рени Манова/

Учебната програма е приета с протокол № 7 на ФС на ФСлФ от 8.07.2025 г.